

Ukládání elektřiny ještě v současném energetickém zákoně (nejspíše)

Jan Kořán

Advokátní kancelář KF Legal, s. r. o.

Novela energetického zákona – sněmovní tisk č. 799

Přestože Ministerstvo průmyslu a obchodu (MPO) původně avizovalo, že právní úprava ukládání elektřiny (akumulace) bude začleněna až do nového energetického zákona, nakonec se pravděpodobně podaří pravidla pro ukládání elektřiny zakotvit ještě v zákoně současném (č. 458/2000 Sb.). K legislativní úpravě akumulace by mělo dojít na základě pozměňovacího návrhu skupiny poslanců v čele s předkladatelem Ing. Marianem Jurečkou k vládnímu návrhu novely energetického zákona (sněmovní tisk č. 799), jenž představuje vyústění dlouhodobých legislativních snah Asociace pro akumulaci energie AKU-BAT CZ, z.s., a součinnosti této asociace s dalšími orgány a subjekty, zejména MPO. I proto je ale v nadpisu uvedeno slovo „nejspíše“, jež má za cíl vyjádřit nejistotu, spojenou s legislativním procesem a jeho výsledkem. Vzhledem ke lhůtám pro implementaci problematiky akumulace elektřiny do českého práva, které stanoví evropské předpisy (Clean energy for all Europeans Package), a vzhledem k nikterak výjimečné instalaci akumulačních zařízení v praxi (kde praxe zjevně předběhla právní úpravu) se jedná o záměr značně žádoucí.

Základní principy úpravy akumulace

Nová právní úprava akumulace má být založena na principu, že ukládání elektřiny představuje činnost odlišnou od výroby elektřiny. To představuje dle mého soudu krok správným směrem, neboť ukládání energie odlišuje od její výroby i směrnice o společných pravidlech pro vnitřní trh (2019/944/EU). Ukládání elektřiny tedy bude samostatnou podnikatelskou činností, pro kterou bude nezbytné získat oprávnění v podobě licence, a provozovatelé akumulačních zařízení se stanou novými účastníky trhu s elektřinou. Práva a povinnosti těchto nových účastníků trhu pak budou upraveny v novém ustanovení § 23a energetického zákona. Obdobně jako v dalších jednotlivých paragrafech zákon stanoví práva a povinnosti výrobců, provozovatelů přenosové soustavy a distribučních soustav a zákazníků.

Inspiraci při formulování soupisu práv a povinností provozovatele akumulačního zařízení předkladatelé návrhu jistě našli u výrobců elektřiny, neboť jak výrobci, tak provozovatelé akumulačních zařízení budou obdařeni třemi základními oprávněními, jimiž jsou právo na připojení jejich zařízení k přenosové či distribuční soustavě a právo na přístup k soustavě (tedy možnost využívat za regulovaných podmínek přenosovou soustavu a distribuční soustavy k dopravě elektřiny) spojené s právem dodávat elektřinu z jimi provozovaného výrobního/akumulačního zařízení jiným účastníkům trhu. Právní postavení provozovatele akumulačního zařízení tak bude velmi blízké právnímu

postavení výrobce elektřiny. Tomu odpovídá i skutečnost, že nemá vzniknout žádný zvláštní smluvní typ vztahující se specificky k ukládání elektřiny, jako je tomu u uskladňování plynu, anebo vztahující se specificky k dodávce uložené elektřiny či dodávce elektřiny pro její ukládání; provozovatel akumulačního zařízení bude dodávat i odebírat elektřinu na základě již existujících smluvních typů, upravených v § 50 energetického zákona (tj. smlouvy o dodávce elektřiny, popř. smlouvy o sdružených službách dodávky elektřiny), a stejně jako výrobce bude s provozovatelem soustavy, k níž je jeho zařízení připojeno, uzavírat smlouvu o připojení, případně i smlouvu o zajištění služby přenosové či distribuční soustavy.

Vymezení klíčových pojmů

Ukládání elektřiny je v návrhu novely vymezeno jako přeměna elektřiny na formu energie, kterou lze ukládat, ukládání a následná přeměna takové energie na elektřinu. Jedná se tedy o technologicky neutrální definici, která neváže proces ukládání např. jen na bateriové systémy či jinak vymezené technologie. To je plně v souladu se směrnicí 2019/944/EU, na rozdíl od ní však návrh za ukládání energie nepovažuje odložení spotřeby elektřiny na pozdější okamžik; toto zúžené chápání akumulace sice lépe odpovídá obecnému chápání pojmu ukládání energie, nelze ale vyloučit, že se tento aspekt v budoucnu může stát předmětem připomínek Komise. Jednoznačně pak je řešena otázka,

zda přečerpávací vodní elektrárna představuje výrobu elektřiny, anebo akumulární zařízení, a to ve prospěch prvé z těchto dvou možností. Do zákona totiž bude vloženo výslovné konstatování, že se přečerpávací vodní elektrárna považuje za výrobu elektřiny, nemůže tudíž být akumulárním zařízením.

Akumulární zařízení se zřetelně odlišuje od výroby (výrobna není akumulárním zařízením, a naopak), na druhé straně se explicitně připouští připojení akumulárního zařízení do výroby elektřiny (za určitých podmínek dokonce bez nutnosti získat licenci; srov. níže). Je definováno tím, že v něm probíhá ukládání elektřiny. I s ohledem na zkušenosti s dříve nejasným určováním instalovaného výkonu fotovoltaických elektráren se navrhuje způsob určování instalovaného výkonu akumulárních zařízení, a to v závislosti na jmenovité hodnotě výkonu střídače, popřípadě jmenovité hodnotě výkonu generátoru v rámci akumulárního zařízení, jestliže není tento generátor připojen přes střídač (tedy pakliže bude součástí akumulárního zařízení generátor a tento generátor bude připojen přes střídač, instalovaný výkon nebude určen generátorem, ale střídačem – řešení nezbytné u synchronních generátorů).

Licence pro ukládání elektřiny a výjimky z povinnosti získat licenci

Návrh vymezuje ukládání elektřiny jako jednu z podnikatelských činností v energetice, pro kterou musí být získána licence, o jejímž udělování rozhoduje Energetický regulační úřad (ERÚ). Tak jako u jiných energetických licencí, i zde bude mít žadatel na udělení licence právní nárok, pokud splní zákonné podmínky (které by měly být upřesněny i prostřednictvím novely vyhlášky č. 8/2016 Sb., o podrobnostech udělování licencí pro podnikání v energetických odvětvích). I zde platí, že pro jedno akumulární zařízení lze udělit pouze jednu licenci. Licence bude udělována na dobu 25 let, tedy na stejnou dobu, na kterou se uděluje licence na výrobu elektřiny. Pro získání licence pro ukládání elektřiny do instalovaného výkonu akumulárního zařízení 20 kW nebude vůbec nutné prokazovat odbornou způsobilost a úlevy z povinnosti prokazovat odbornou způsobilost platí i pro akumulární zařízení do instalovaného výkonu 1 MW (nebude nutné prokazovat vysokoškolské vzdělání technického směru a tři roky praxe, nebo střední odborné vzdělání technického směru s maturitou a 6 let praxe, ale bude postačovat vyučení v oboru a tři roky praxe v oboru, anebo osvědčení o rekvalifikaci k provozování malých energetických zdrojů nebo obdobné osvědčení vydané v jiném státě).

Návrh zároveň zakotvuje několik výjimek z povinnosti získat licenci, kterým bych se rád věnoval podrobněji:

- (i) provoz akumulárního zařízení pro ověření technologie;
- (ii) ukládání elektřiny v akumulárním zařízení zákazníka připojeném do odběrného místa zákazníka;
- (iii) ukládání elektřiny v akumulárním zařízení připojeném do výroby elektřiny;
- (iv) ukládání elektřiny provozovatelem přenosové soustavy nebo provozovatelem distribuční soustavy.

Provoz akumulárního zařízení pro ověření technologie

Návrh přiznává provozovatelům akumulárních zařízení stejné oprávnění provozovat jejich zařízení bez licence za účelem ověření technických předpokladů jako výrobcům elektřiny. Podmínkou je připojení akumulárního zařízení v souladu se smlouvou o připojení a sjednání smlouvy, jejímž předmětem je dodávka elektřiny vyrobené v průběhu provozu pro ověření technologie jinému účastníkovi trhu s elektřinou. I pro tento případ platí povinnost oznámit provoz pro ověření technologie a jeho předpokládanou délku ERÚ alespoň 30 dnů před zahájením provozu pro ověření technologie, resp. před jeho případným prodloužením, a povinnost získat souhlas ERÚ pro provoz pro ověření technologie trvajícím déle než 1 rok.

Ukládání elektřiny v akumulárním zařízení zákazníka

Již nyní jsou v mnoha odběrných místech zákazníků instalována akumulární zařízení, zpravidla ve spojení s fotovoltaickými systémy, bez nutnosti získat pro provoz takového akumulárního zařízení licenci či jiné oprávnění. Do budoucna evropské předpisy počítají s masovým rozšířením tohoto fenoménu („prosumers“). Tuto situaci reflektuje předložený návrh tím, že zprošťuje zákazníka povinnosti získat licenci pro ukládání energie, jestliže se jedná o ukládání elektřiny

v akumulčním zařízení zákazníka připojeném do odběrného místa tohoto zákazníka a provozovaném pro vlastní spotřebu zákazníka [§ 3 odst. 4 písm. e), § 28 odst. 8]. Jedná se o jistou dobu oprávnění zákazníka provozovat mikrozdroj podle § 28 odst. 5 energetického zákona.

Návrh neomezuje velikost akumulčního zařízení, které může zákazník provozovat bez licence, vyžaduje ale, aby toto akumulční zařízení bylo provozováno pouze pro vlastní spotřebu zákazníka (takový výslovný požadavek u provozu mikrozdroje schází). Na takového zákazníka se pak budou vztahovat i některá práva a povinnosti provozovatele akumulčního zařízení (náleží mu právo na připojení a nese celou řadu povinností, včetně povinnosti vybavit akumulční zařízení s instalovaným výkonem 100 kW a více zařízením umožňujícím dispečerské řízení a udržovat toto zařízení v provozuschopném stavu), nikoliv však oprávnění dodávat elektřinu z jím provozovaného akumulčního zařízení ostatním účastníkům trhu. Lze tedy mít za to, že zákazník, nezíská-li licenci pro ukládání elektřiny (případně pro výrobu elektřiny), nebude oprávněn dodávat elektřinu z akumulčního zařízení do distribuční či přenosové soustavy a případné přetoky elektřiny z odběrného místa budou představovat porušení zákona (neoprávněná dodávka elektřiny do elektrizační soustavy ve smyslu § 52 energetického zákona) i smlouvy o připojení.

Novinku pak představuje výslovné zakotvení podmínky, aby akumulční zařízení bylo provozováno pouze na základě uzavřené smlouvy o připojení, která umožňuje i připojení tohoto akumulčního zařízení. Tomuto požadavku se budou muset přizpůsobit jak provozovatelé soustav, kteří budou muset žádosti zákazníků o připojení akumulčních zařízení pro vlastní spotřebu vyřizovat a posuzovat je, tak i zákazníci, kteří budou muset žádat provozovatele soustav o změny smluv o připojení v souvislosti s připojením jejich nových nebo i stávajících akumulčních zařízení.

Ukládání elektřiny v akumulčním zařízení připojeném do výroby elektřiny

Licenci na ukládání elektřiny nemusí získat rovněž výrobce elektřiny, jestliže se jedná o ukládání elektřiny v akumulčním zařízení připojeném do výroby elektřiny, na jejíž provoz je udělena licence na výrobu elektřiny, pokud je akumulční zařízení provozováno stejným provozovatelem jako výroba elektřiny a pokud instalovaný výkon akumulčního zařízení nepřesáhne 1,2násobek instalovaného výkonu výroby elektřiny. I zde se zohledňuje faktický stav celé řady výroben, k nimž jsou již nyní přičleněna akumulční zařízení, a anticipuje se budoucí vývoj.

Na rozdíl od zákazníka není výrobce omežován v tom, že by elektřinu z akumulčního zařízení musel sám spotřebovávat, neboť již jako výrobcí mu ze zákona náleží

právo dodávat elektřinu do elektrizační soustavy jiným účastníkům trhu, a elektřinu dodanou z akumulace nebude smysluplné ani možné odlišovat od elektřiny dodané přímo z výroby. Výrobce však stále bude omezen výší rezervovaného výkonu, sjednaného ve smlouvě o připojení, za jehož překročení stanoví cenové rozhodnutí ERÚ příslušné sankce („cena za překročení rezervovaného výkonu“). Podle § 3 odst. 3 vyhlášky o připojení platí, že rezervovaný výkon v místě připojení výroby může být ve smlouvě o připojení sjednán nejvýše jako 1,2násobek instalovaného výkonu všech výroben elektřiny připojených v daném místě připojení. Jestliže tedy výrobce bude chtít dodávat souběžně s elektřinou z výroby i elektřinu z akumulčního zařízení nad rámec tohoto maximálního rezervovaného výkonu, bude muset získat licenci na ukládání elektřiny (souběžné držení licence na výrobu elektřiny a na ukládání elektřiny není nijak omezeno) a požádat o odpovídající změnu smlouvy o připojení.

Podstatnou změnu představuje výslovný požadavek na to, aby výrobce provozoval akumulční zařízení na základě smlouvy o připojení, která zahrnuje i připojení akumulčního zařízení. Znamená to, že pokud výrobce bude chtít spolu se svojí výrobnou provozovat i akumulční zařízení, ať již nové, anebo uvedené do provozu před nabytím účinnosti připravované novely, bude muset provozovatele soustavy, k níž je výroba připojena, požádat o odpovídající změnu smlouvy o připojení a uzavřít s ním dodatek ke smlouvě o připojení, nebo novou smlouvu.

I když v daném případě nebude pro provoz akumulčního zařízení udělována licence, výrobce bude muset plnit povinnosti držitele licence na ukládání elektřiny (např. řídit se pokyny technického dispečinku provozovatele soustavy, k níž je zařízení připojeno, a vybavit akumulční zařízení s instalovaným výkonem 100 kW a více zařízením umožňujícím dispečerské řízení a udržovat toto zařízení v provozuschopném stavu). Vedle toho mu budou samozřejmě náležet i oprávnění provozovatele akumulčního zařízení.

Ukládání elektřiny provozovatelem přenosové soustavy nebo distribuční soustavy

Velmi atypické případy ukládání energie pak představují ukládání energie provozovatelem přenosové soustavy a provozovatelem distribuční soustavy. Ač v navrhovaném výčtu výjimek z povinnosti získat licenci v § 3 odst. 4 energetického zákona tyto případy schází, lze dovodit, že se v těchto případech nejedná o samostatnou podnikatelskou činnost, ale o součást provozování přenosové či distribuční soustavy, v souvislosti se zajišťováním bezpečného a spolehlivého provozu těchto soustav, a proto licence nemusí být získána. Tento závěr je zřejmý také ze skutečnosti, že se provozovatelům soustav držení licence na ukládání elektřiny výslovně zapovídá (§ 24a odst. 1 a 2, § 25 odst. 2,

§ 25a odst. 2 energetického zákona), a přitom se jim ukládání elektřiny za určitých podmínek povoluje.

Podle předloženého návrhu má mít provozovatel přenosové nebo distribuční soustavy právo vykonávat pro zajištění bezpečného a spolehlivého provozu přenosové soustavy činnost ukládání elektřiny a provozovat akumulční zařízení jako součást přenosové nebo distribuční soustavy. Takové zařízení ale smí sloužit jen jako zařízení ke kompenzaci jalové energie a stabilizaci napětí nebo k napájení systémů měřicí, ochranné, řídicí, automatizační, zabezpečovací, informační a telekomunikační techniky, pohonů spínacích prvků přenosové či distribuční soustavy, osvětlení nebo zabezpečovací techniky objektů přenosové či distribuční soustavy, v rámci distribuční soustavy pak i k vysílání signálu HDO. Provozovatel přenosové nebo distribuční soustavy pak nesmí prodávat elektřinu z akumulčního zařízení jinému účastníkovi trhu s elektřinou, poskytovat podpůrné služby ve prospěch jiného provozovatele soustavy, poskytovat ukládání elektřiny ve prospěch jiného účastníka trhu s elektřinou nebo využívat jím provozované akumulční zařízení jako náhradu služeb pro zajišťování výkonové rovnováhy nebo řízení přetížení.

Vzniká otázka, zda je takováto úprava v souladu se směrnicí 2019/944/EU, konkrétně jejími ustanoveními čl. 36 a čl. 54, která regulují vlastnění zařízení pro ukládání energie provozovateli přenosových a distribučních soustav. Provozovatelům soustav směrnice ukládá zákaz vlastnit, vyvíjet, spravovat i provozovat zařízení pro ukládání energie. Členské státy mohou přijmout odchýlnou úpravu, je však nutné splnit výslovně upravené podmínky: buď se jedná o plně integrované komponenty sítě a regulační orgán k tomu udělil svůj souhlas, anebo musejí být splněny další podmínky, mezi které spadá mj. požadavek, aby výjimka byla uplatněna poté, co po otevřeném, transparentním a nediskriminačním výběrovém řízení, které přezkoumal a schválil regulační orgán (v ČR ERÚ), nebylo právo vlastnit, vyvíjet, spravovat, nebo provozovat taková zařízení uděleno jiným osobám, nebo jiné osoby nemohly tyto služby poskytnout za přijatelnou cenu a včas. S ingencí regulátora do provozování akumulčních zařízení provozovateli soustav ale nově navržená novelizace energetického zákona zatím nepočítá.

Domnívám se, že evropská úprava ukládání energie nedopadá na případy, kdy se jedná o napájení systémů měřicí, ochranné, řídicí, automatizační, zabezpečovací, informační a telekomunikační techniky, pohonů spínacích prvků přenosové či distribuční soustavy, osvětlení nebo zabezpečovací techniky objektů přenosové či distribuční soustavy. Tyto případy mají blíže než k trhu s elektřinou k napájení obvyklých spotřebičů pomocí větších či menších baterií a akumulátorů. Jedná se například o baterie v rozvodnách, které při výpadku dodávají elektřinu pro účely technického zabezpečení telekomunikačního spojení s rozvodnou, nouzového

osvětlení apod. Obdobně lze dle mého soudu pohlížet i na používání akumulčních zařízení ke kompenzaci jalové energie, když se opět jedná o čistě technologický prvek soustavy, který nadto nesouvisí s elektřinou silovou, ale (pouze) jalovou. Hraniční je situace v případě stabilizace napětí; pakliže ale akumulční zařízení slouží ke zvýšení zkratového výkonu v síti a nikoliv k řešení bilance soustavy, jedná se zřejmě stále o technologický prostředek, který nemusí spadat pod úpravu čl. 26 a čl. 54 směrnice. Považuji ale za nepochybné, že provozování jakýchkoliv akumulčních zařízení souvisejících s bilancí sítě, ze strany provozovatele přenosové soustavy či provozovatelů distribučních soustav, by již muselo probíhat v režimu čl. 26 a čl. 54 směrnice. S takovou potřebou ale zatím zákonodárce nepočítá.

Přechodná ustanovení

V pozměňovacím návrhu nejsou řešena přechodná ustanovení, v rámci legislativního procesu by však bylo vhodné je doplnit. Na provozovatele akumulčních zařízení s instalovaným výkonem 100 kW a více i na výrobce, kteří mají přidruжено takové akumulční zařízení k výrobě, a zákazníky, kteří mají takové akumulční zařízení připojeno do odběrného místa, se uplatní nový požadavek, aby vybavili akumulční zařízení zařízením umožňujícím dispečerské řízení; pro toto vybavení by jim u stávajících zařízení měla být poskytnuta nějaká přiměřená lhůta.

Obdobně by bylo vhodné stanovit lhůtu pro zákazníky a výrobce, kteří mají přidružené akumulční zařízení do svého odběrného místa, resp. do předávacího místa výroby, aby požádali provozovatele soustavy, ke které jsou připojeni, o uvedení smlouvy o připojení do souladu s novou právní úpravou.

Mgr. et Mgr. Jan Kořán – Jan Kořán souběžně absolvoval magisterské studium na Právnické fakultě Univerzity Karlovy (obor právo) a bakalářské a magisterské studium na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy (obor Politologie). Od počátku své profesní dráhy působí v advokacii. Od roku 2007 je Jan Kořán advokátem a společníkem v Advokátní kanceláři KF Legal, s.r.o. Při výkonu advokacie se dlouhodobě specializuje na oblast energetického práva a oblast práva životního prostředí a poskytuje právní služby klientům z této oblasti, věnuje se rovněž přednáškové činnosti. V rámci své praxe se zabývá nejrůznějšími otázkami souvisejícími s energetikou, zejména elektroenergetikou a teplárenstvím a podporou obnovitelných zdrojů energie. Je členem rozkladové komise Energetického regulačního úřadu. V oblasti životního prostředí se zabývá mj. problematikou odpadů, územním a stavebním řízením, posuzováním vlivů na životní prostředí (EIA), nakládáním s radioaktivními odpady, nakládáním s vodami atd., podílí se i na legislativních pracích.